

Handläggare: Lena Skott
Telefon: 08-508 20 032

KLASSRESAN BÖRJAR I KLASSRUMMET

Beredning av skrivelse från (fp), (kd) och (m).

FÖRSLAG TILL BESLUT

Vantörs stadsdelsnämnd godkänner beredningen av skrivelsen enligt förvaltningens tjänsteutlåtande daterat 2005-09-30.

Monika Viklander
Stadsdelsdirektör

Göran Sjödin
Avdelningschef

SAMMANFATTNING

I detta tjänsteutlåtande redovisas den samlade statistiken från Utrednings- och statistikkontoret (USK) över antal elever med behörighet att söka till gymnasiets nationella program vårterminen 2004. Förvaltningen redogör vidare för nuvarande antal elever i år 9 som riskerar att inte uppnå godkända betyg i ett eller flera basämnen, dvs. behörighet att söka till nationella programmet på gymnasiet.

I Hagsätra och Rågsved finns en relativt hög andel elever med utländsk bakgrund. Många av dessa är nyanlända till Sverige och går i förberedelseklass. Det är elever som på kort tid ska komma ikapp både vad gäller svenska språket och ämneskunskaper. Följaktligen är det en större andel elever i dessa skolor som inte uppnår behörighet till gymnasiet.

I ärendet redovisas de åtgärder som skolorna arbetar med för att stödja dessa elever i syfte att uppnå bättre resultat.

ÄRENDETS BEREDNING

Detta tjänsteutlåtande är utarbetat inom strategi- och planeringsavdelningen samt verksamheten för barn och ungdom.

BAKGRUND

Vid stadsdelsnämndens sammanträde 2005-08-25 överlämnade Lena Kling m.fl. (fp), Henrik Ehrenberg (kd) och Lars Svärd (m) en skrivelse rubricerad ”Klassresan börjar i klassrummet”. I skrivelsen hänvisas till statistik över elever i år 9 med behörighet att söka till gymnasiet. Förvaltningen får i uppdrag att återkomma till stadsdelsnämnden med en redovisning i stora drag innehållande:

- situationen i år
- prognos
- grundlig analys av situationen
- behov av åtgärder så att alla skolor i Vantör kommer över genomsnittet för skolorna i Stockholm
- på vilket sätt en process kan inledas för att reda ut vad som behöver göras för att förbättra studieresultaten i Vantörs skolor.

FÖRVALTNINGENS REDOVISNING

Elever med behörighet att söka till det nationella programmet på gymnasiet

Andelen elever i Vantör som hade behörighet att söka till ett nationellt program på gymnasiet 2004 var i genomsnitt 84 procent. Nedan visas motsvarande andelar för respektive stadsdel.

Tabell: Elever i år 9 med behörighet att söka till gymnasiets nationella program, procent. Vårterminen 2004. Källa: USK

Stadsdelsområde	totalt	flickor	pojkar	svensk bakgrund	utländsk bakgrund*
Bandhagen	93,1	86,7	100,0	91,3	100,0
Högdalen	92,1	97,1	86,2	94,0	84,6
Rågsved	70,7	74,5	67,2	80,0	64,8
Örby	93,4	90,6	95,5	93,1	---
Hagsätra	84,5	82,0	86,8	88,1	77,8
Vantörs sdn	84,0	84,4	83,6	89,5	73,1

*Födda utomlands eller födda i Sverige med båda föräldrarna födda utomlands.

Såsom påpekas i skrivelsen varierar andelen elever som år 2004 hade behörighet att söka till nationellt program på gymnasiet. Detta gäller dels mellan stadsdelsområden, dels mellan könen och etnisk bakgrund.

I Hagsätraskolan och i Rågsvedsskolan finns en stor grupp elever med annat modersmål som har börjat grundskolan utan att ha tillräckliga kunskaper i svenska. Elever med annat modersmål än svenska har ofta brister i ordförståelse och begreppsbildning. Detta gör det svårare för dessa elever att tillgodogöra sig ämnesundervisningen. Det gäller särskilt elever i de högre åren där ämnesundervisningen är mer teoretisk och analytisk och därmed kräver svensk kunskaper på en mer avancerad nivå. Flera av dessa elever har inte heller tidigare läst engelska när de börjar i svensk skola. I en del fall har också dessa elever en bristande eller nästintill obefintlig skolbakgrund från sitt hemland.

Rågsvedsskolan har en klart högre andel elever med sämre skolunderbyggnad som börjar i år 5 eller 6 än genomsnittet för staden. Dessa elever måste inte bara anta utmaningen att lära sig det svenska språket, de ska dessutom inhämta ämneskunskaper som övriga elever har ägnat sig åt sedan flera år.

Elever i år 9 som riskerar att inte nå godkända betyg i ett eller flera av grundskolans basämnen

Nedan redovisas hur många elever i år 9 som skolorna under innevarande läsår bedömer ligga i riskzonen för att inte nå godkända betyg i ett eller flera av de basämnen som krävs för att få tillträde till ett nationellt program på gymnasiet. Basämnena är matematik, engelska och svenska/svenska som andraspråk. Prognosen är genomförd tidigare under läsåret, jämfört med tidigare undersökningar. Resultaten nedan är därför inte helt jämförbara med föregående undersökningar.

Tabell: Elever i år 9 som riskerar att inte nå godkända betyg i ett eller flera av grundskolans basämnen

Skola	Totalt antal elever i år 9	Antal elever i år 9 som riskerar att inte få godkänt betyg i ett eller flera basämnen. (Andel i procent.)			Antal elever i förberedelseklass
			flickor	pojkar	
Hagsätra	76	15 (20%)	11	4	---
Rågsved	69	34 (49%)	15	19	6
Bäckahagen	105	9 (9%)	3	6	---
Totalt	250	58 (23 %)	29	29	6

I Rågsvedsskolan finns ett större antal elever jämfört med övriga skolor som riskerar att inte uppnå godkänt betyg i ett eller flera basämnen. Många av dessa elever är sent anlända till Sverige och en del av dem går fortfarande i förberedelseklass i år 9. För närvarande är alla elever i Vantör med behov av förberedelseklass placerade i Rågsvedsskolan (F-9) och Snösätraskolan (F-6).

I nedanstående tabell redovisas statistik över antalet elever i år 9 som riskerar att inte nå godkända betyg fördelat på ett eller flera basämnen samt specifikt för varje basämne.

Tabell: Elever i år 9 som riskerar att inte nå godkända betyg i ett eller flera av grundskolans basämnen

Skola	Riskerar att inte få godkänt i <u>ett</u> basämne	Riskerar att inte få godkänt i <u>två</u> basämnena	Riskerar att inte få godkänt i <u>tre</u> basämnena	Fördelning på resp. basämne		
				Eng	Sv	Ma
Hagsätra	12	1	2	3	3	14
Rågsved	20	11	3	14	23	26
Bäckahagen	6	1	2	5	4	5
Totalt	38	13	7	22	30	45

Orsaker till att eleverna har svårigheter att uppnå målen

Elever med språksvårigheter och/eller bristande skolbakgrund har tidigare år utgjort den största kategorin bland elever som riskerar att inte nå behörighet att söka till ett nationellt program på gymnasiet. Enligt den övergripande inventering som förvaltningen med kort varsel har gjort bland grundskolorna i Vantör finns inte skäl att tro att läget är ett annat detta läsår. I Rågsvedsskolan finns ett stort antal elever i olika åldrar som går i förberedelseklass, dvs. är nyanlända till Sverige. Vissa av dem har också bristande skolbakgrund från hemlandet.

Som nämnts i tidigare uppföljningar i frågan finns bland de elever som riskerar att inte nå godkända betyg vissa elever med bristande motivation i kombination med hög frånvaro. Dessa aspekter hänger ofta ihop med en socialt pressad situation.

Andra bakomliggande förklaringar är inlärningsproblem och/eller koncentrationssvårigheter, ibland i kombination med psykosocial problematik. Bland de elever som riskerar att inte uppnå godkända betyg i basämnena finns det också enstaka elever med rätt att gå i särskola men som på föräldrarnas egen begäran har valt att gå kvar i grundskolan.

Det finns skäl att anta att av de 16 procent elever i år 9 som inte uppnådde godkända betyg år 2004 finns elever som inte hade haft möjlighet att klara målen oavsett insatser, t.ex. barn som är sent anlända till Sverige eller särskoleelever vars föräldrar har tackat nej till särskola (omfattas därmed av grundskolans betygssystem).

Arbetet för att stödja eleverna till bra resultat

Individuella utvecklingsplaner fr.o.m. 2006

Rektorn för respektive grundskola har ett särskilt ansvar för att följa upp och utvärdera den egna skolans resultat och att undervisningen utformas så att eleverna får det särskilda stöd och den hjälp de behöver för att klara målen för grundskolan. Enligt nya direktiv som gäller fr.o.m. 1 januari 2006 ska alla elever ha individuella

utvecklingsplaner och inom skolorna pågår ett förberedelsearbete för utformandet av dessa planer.

Åtgärdsprogram för elever som riskerar att inte uppnå målen

Skolorna utarbetar åtgärdsprogram för elever som riskerar att inte uppnå godkända betyg. Insatserna ser olika ut för varje elev. Åtgärdsprogrammet för den enskilde eleven utformas i dialog mellan lärare, elev och föräldrar. Programmet följs upp regelbundet och förändras vid behov. Uppföljning sker vid elevvårdskonferenser och i en del fall har skolan också kontakt med socialtjänsten eller barn- och ungdomspsykiatri inom landstinget (BUP).

Exempel på elevinriktade åtgärder kan vara undervisning i mindre grupp, flexibel nivågruppering, specialpedagoginsatser, nybörjarengelska i år 7-9, intensivkurs i ämnet, läxhjälp, sommarskola, anpassad studie/timplan, enskild undervisning, eller att eleven kan välja ett basämne som elevens val/profil. En individuellt anpassad studieplan kan innebära att teoretiska studier kombineras med arbetsplatspraktik.

Alla insatser finns inte på samtliga skolor varje läsår. Exempelvis sommarskola och intensivkurser anordnas beroende på behoven hos eleverna i den egna skolan det aktuella läsåret. Vissa insatser samordnas mellan skolorna, t.ex. förberedelseklasserna undervisas endast på Rågsveds- och Snösätraskolan.

Socialt stöd

Skolorna har ett samarbete med individ- och familjeomsorgen avseende socialt stöd till elever där psykosociala problem finns. Förvaltningen har arbetat fram former för ett samarbete mellan skolledningar, elevvården på skolorna och ungdomssektionen inom individ- och familjeomsorgen. Syftet med detta samarbete är att i högre grad samordna insatser för elever i behov av särskilt stöd. Ytterligare exempel på socialt stöd är föräldramottagningen, ungdomsmottagningen, fältassistenternas uppsökande arbete m.m. I detta ingår också det brotts- och drogförebyggande arbetet.

Språkprojektet

Språkprojektet vid Vantörs förskolor och skolor syftar bl.a. till att stödja barns språkutveckling och öka deras förutsättningar att nå målen. Språkpedagogerna fokuserar sitt arbete på kompetens- och metodutveckling som främjar språkutveckling. Som exempel kan nämnas verktyg för bedömning och analys samt uppföljning av barns andraspråkutveckling.

Rågsvedsskolan ingår sedan hösten 2004 i ett projekt tillsammans med sex andra skolor i Stockholm med en del ämnesundervisning och studiehandledning på elevernas modersmål. Som nämndes ovan har Rågsvedsskolan en stor grupp elever med annat modersmål och med otillräckliga kunskaper i svenska för att nå målen. Projektet bedrivs inom ramen för Kompetensfonden.

Språkutveckling är ett prioriterat utvecklingsområde. Språkutvecklande arbetssätt, språkutvecklingsanalys, samverkan mellan modersmållärare och övriga lärare,

föräldrasamarbete etc. är områden där det sker ett kontinuerligt utvecklingsarbete. I Utbildningsförvaltningens rapport från den senaste skolinspektionen (2003) vid Rågsvedsskolan konstateras att såväl kompetensen som organisationen för svenska som andraspråk har förbättrats så att i stort sett alla lärare har möjlighet att arbeta språkutvecklande. Fortbildningsinsatserna har sedan dess utvidgats till att omfatta samtliga skolor i Vantör.

Likvärdig bedömning och betygsättning

Under 2005-2006 deltar Vantörs skolor i ett projekt som syftar till att öka möjligheten till likvärdig bedömning och betygsättning i stadens skolor och mellan skolor och skolformer. Projektet bedrivs inom ramen för Kompetensfonden. Syftet är också att förbättra kommunikationen till föräldrar och elever och öka elevens möjlighet att ta ansvar för sitt eget lärande. Tanken är att arbetet därefter ska fortsätta som en självklar del i den normala verksamheten på skolan, i stadsdelen och i staden.

Arbetet ska anpassas till den egna skolans förutsättningar. Genom att skapa och utveckla dialoger samt vidareutveckla pågående arbete på skolorna kring bedömningsprocessen ska en ökad samsyn mellan lärare på skolan uppnås liksom en ökad likvärdighet mellan stadens skolor när det gäller bedömning och betygsättning.

FÖRVALTNINGENS SYNPUNKTER

Ytterligare redovisning av grundskolornas arbete och resultat kommer att sammanställas till kvalitetsredovisningen och verksamhetsberättelsen för 2005. Förvaltningen anser att det är viktigt att hålla i åtanke när ovan nämnda statistik diskuteras att det intensiva arbetet som sker vid Rågsvedsskolan för att stödja elever som riskerar att inte uppnå målen inte märks i statistiska sammanhang pga. en relativt snabb genomströmning vid skolan. En stor andel elever i de högre åldrarna söker sig till andra skolor. Detta finns beskrivet i den analys av elevantalsutvecklingen som Solving, Bohlin & Strömberg utfört på uppdrag av förvaltningen och som presenteras under hösten.

Erfarenheterna från tidigare år visar att skolornas arbete med att stödja elever som i början av år 9 riskerar att inte få godkända slutbetyg har inneburit att ca 30 procent av eleverna förbättrar sina resultat under läsåret så pass mycket att de uppnår behörighet till nationellt program på gymnasiet.

I skrivelsen efterfrågas åtgärder för att alla skolor i vår stadsdel ska komma över genomsnittet för skolorna i staden när det gäller behörighet till gymnasiet. Det är förvaltningens absoluta ambition att på olika sätt stödja de elever som riskerar att inte uppnå godkända betyg och därmed behörighet att söka till gymnasiet. Förvaltningen anser dock inte att det är meningsfullt att sätta upp mål, såsom beskrivs i skrivelsen, för skolor med så olika förutsättningar. Det vore däremot önskvärt att statistiken från USK bryts ned till en detaljnivå där dessa olika förutsättningar framgår, t.ex. hänsyn till andelen sent anlända elever i förberedelseklass.

Åtgärdsprogrammen för elever som behöver förbättra sina betygsresultat är ett arbete som måste bedrivas lokalt på skolorna, i en dialog mellan elev, föräldrar och lärare. På strukturell nivå kan stadsdelsnämnden arbeta för att förbättra förutsättningarna för dessa elever, t.ex. genom bra samverkan mellan skolorna och kompetensutveckling av personalen. Detta arbete sker också på övergripande nivå exempelvis genom stadens arbete för att utjämna socioekonomiska skillnader genom resursfördelningssystemets utformning.

Som nämndes tidigare ingår Rågsvedsskolan sedan hösten 2004 i ett projekt tillsammans med sex andra skolor i Stockholm med ämnesundervisning och studiehandledning på elevernas modersmål. Organisationen för modersmålsundervisningen i staden är för närvarande föremål för en övergripande översyn¹. Mot bakgrund av denna översyn kommer alla skolor i Vantör att fortsätta arbetet med att vidareutveckla arbetssätt och metoder avseende modersmålsundervisningen. Detta innebär en fortsatt inriktning på en del ämnesundervisning och studiehandledning på modersmålet, vilket skiljer sig från den mer traditionella modersmålsundervisningen.

Förvaltningen föreslår att nämnden godkänner förvaltningens beredning av skrivelsen.

BILAGOR

1. Klassresan börjar i klassrummet. Skrivelse till stadsdelsnämnden 2005-08-25 från Lena Kling m.fl. (fp), Henrik Ehrenberg (kd) och Lars Svärd (m).

¹ Med modersmålet som grund, Kommunstyrelsen. Dnr 322-435/2005.